

Ewolucja motywu pielgrzymia

Pielgrzym Mickiewicza i Norwida

Motyw pielgrzymstwa w literaturze romantycznej

- Bohater literatury romantycznej: wygnaniec z ojczyzny nieustannie do niej pielgrzymujący, tułacz gnany tęsknotą, wędrowiec poznający świat i samego siebie.
- Pielgrzym w „Sonetach krymskich”, Konrad Wallenrod, Konrad z III cz. Dziadów wyruszający na końcu dramatu na wygnanie, Kordian podróżujący po Europie, Skawiński z „Latarnika”, ks. Robak z „Pana Tadeusza”.

Pielgrzym Mickiewicza

Teza:

Sonet jest wyrazem tęsknoty za ojczyzną (nostalgii).

Argumentacja:

- 1. Podmiot liryczny to pielgrzym, który zwiedza Wschód (orientalizm):** zachwyca go piękno natury krymskiej, ale serce nie pozwala mu zapomnieć o ojczyźnie – Litwie (kontekst biograficzny – Mickiewicz też był wygnańcem z Litwy), mówi w sposób bardzo ekspresywny – apostrofa do Litwy, ukazująca jego intymny stosunek do ojczyzny, pytania retoryczne ujawniające tęsknotę za bliską mu kobietą kochaną w młodości (kontekst biograficzny – miłość do Maryli Wereszczakówny).
- 2. Skontrastowana zostaje tu Północ (Litwa) ze Wschodem (Krym), aby pokazać, że żadne piękno nie może równać się z przyrodą ojczystą.**
Wschód: dostatek, różnorodność, wielobarwność (epitety kolorystyczne odwołujące się do barw kamieni szlachetnych), przepych, bogactwo, fascynujące, ale dalekie sercu.
Litwa: surowość północnego krajobrazu, bagna, lasy, dzikość, ale bliższa sercu.
- 3. Kontrast między „teraz” i „wcześniej”, aby powrócić wspomnieniami do Litwy.**
Teraz jest tułaczka, poznawanie piękna orientalnego świata, ale i przyjmująca nostalgia, wątpliwości, czy w kraju jeszcze o nim pamiętają, szczególnie, czy wspomina go kochanka.
Wcześniej było zakorzenienie, poczucie tożsamości, miłość młodych lat, obecność, szczęście.
- 4. Spojrzenie na świat z góry.**
Pozwala podziwiać piękno krajobrazu, ale i rodzi refleksje o stanie ducha podmiotu lirycznego, pozwala uświadomić sobie prawdę – tęsknotę.

Pielgrzym Norwida

Pielgrzym

1

Stanów - stan

2

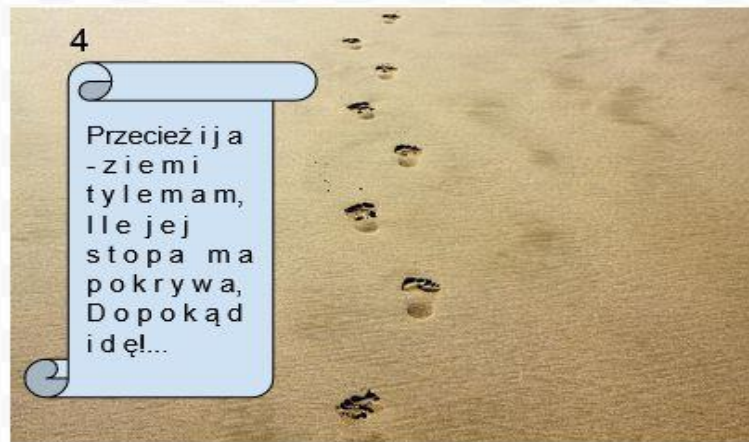
dom mój ruchomy
z wielbłądziej skóry

3

aż w nieba łonie trwam

4

Przecież i ja
-ziemi
tylemam,
Ile jej
stopa ma
pokrywa,
Dopokąd
idę!...

Pielgrzym Norwid

Teza: Wiersz pokazuje wyższość życia – wędrówki nad bierną koncepcją życia.

Argumentacja:

1. **Podmiot liryczny to wędrowiec (topos homo viator – „Sonety krymskie” Mickiewicza, „Kordian” Słowackiego, mityczny Odyseusz itp.):**
  - jego dom to buty i namiot – „dom z wielbłądziej skóry” (metafora);
  - jego własność to skrawek ziemi, którą pokrywa stopą w czasie wędrówki.
2. **Podmiot liryczny czuje, że jego życie jest wbrew pozorom lepsze od innych:**
  - „stanów – stan” – sposób egzystencji przewyższający pozostałe stany zakorzenione w jednym miejscu;
  - symbol wieży wyrastającej nad płaskie domy – poczucie wyjątkowości życia aktywnego, pielgrzymiego (kontekst biblijny – wędrówka narodu wybranego do Ziemi Obiecanej);
  - pielgrzymowanie wynosi człowieka ponad przeciętność i ponad materialny wymiar życia, ratuje przed zniewoleniem rzeczami i miejscem, majątkiem, pozwala skoncentrować się na sprawach wyższych, duchowych – sięgać nieba, nie spoglądać ciągle ku ziemi.
  - rola neologizmów – „dopokąd” – zestawienie słów „dokąd” i „dopóki” – dopóki dokądś idzie jego życie ma sens.
  - rozstrzelony druk – podkreśla tę samą myśl, co neologizm.
3. **Paradoks – im człowiek ma mniej, tym ma więcej:**
  - życie pielgrzyma otwiera przed człowiekiem cały świat, nie zasklepia go w przytłaczającym schemacie konsumpcyjnego życia ;
  - przemilczenia zaznaczone wielokropkiem na końcu strof dają miejsce czytelnikowi na dopowiedzenie, może usytuowanie siebie w pielgrzymim świecie.
  - pocieszenie dla Polaków skazanych na polityczną emigrację, ciągle pielgrzymujących do ojczyzny (kontekst historyczny).

Pielgrzym w wykonaniu Krzysztofa Zalewskiego

https://www.youtube.com/watch?v=NJX_hdM-mms